

PRIČAKOVANJA SE »NORMALIZIRAJO«, STANJE PA NE

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

6

Dolgoročna dinamika domačega trošenja postaja manj negativna; trošenje države je njegova najmočnejša, investicije pa najšibkejša sestavina.. Trendna dinamika tujega povpraševanja se je izboljšala. Skupno pričakovano trošenje se je »normaliziralo«. Blagovna menjava je poleti manj zaostajala za primerljivo lansko kot v prvi polovici leta, trgovinski primanjkljaj se je nekoliko povečal. Optimizem se je okrepil; skoraj vsi kazalniki poslovnih tendenc so se izboljšali; k zvišanju zaupanja je v septembru prineslo predvsem zvišanje zaupanja v predelovalnih dejavnostih in zaupanja potrošnikov.

Industrijska produkcija se je avgusta malo povečala, a je ostala daleč pod lanskoletno; impulzni trend je bil tudi avgusta negativen. Kriza v predelovalnih dejavnostih popušča, njihova aktivnost v avgustu se je glede na mesec prej povečala, glede na avgust 2008 pa je bila manjša za petino. Gradbeništvo ostaja v krizi, turizem rešujejo domači gosti; trend števila turističnih nočitev se je obrnil navzgor.. Medletni padci v transportu so manjši kot v industriji in gradbeništvu, število novo registriranih vozil je za petino, osebnih avtomobilov pa za šestino manjše kot lani. Kriza, tako doma kot v svetu, vse bolj pustoši na trgu dela; zmanjšuje se število aktivnih prebivalcev, še hitreje pa število delovno aktivnih. Število registriranih iskalcev dela hitro raste, povpraševanje podjetij po delavcih se (ob sezonskih oscilacijah) trendno zmanjšuje. Po stopnji brezposelnosti se Slovenija kljub temu še naprej uvršča med najbolj uspešne države EU.

Septembra so se cene znižale, bolj dolgoročna dinamika je ostala nespremenjena. K znižanju so največ prispevale sezonske pocenitve turističnih storitev. Pocenitve storitev so spremljale podražitve blaga; k slednjim so največ prispevale sezonske podražitve oblek in obutve. Osnovna inflacija se je začela zmanjševati, cenovna pričakovanja se pri blagu povečujejo, pri storitvah zmanjšujejo. V evro območju je rast cen še naprej nekoliko počasnejša kot v Sloveniji. Plače in stroški dela, ki so se v poletnih mesecih umirili, so avgusta upadli, bolj dolgoročna dinamika pa se je ustalila. Razlike v rasti plač med dejavnostmi so se zmanjšale. Dinamika stroškov dela se po veliki eksploziji, ki jo je povzročilo gospodarsko pregrevanje (in ukinitve davka na plačilno listo), vrača v »normalno«, le za 2 odstotni točki višjo kot v evro območju. Ukinitve davka na plačilno listo, ki naj bi povečala konkurenčnost, je končala v povečanju stroškov dela.

Skupni javnofinančni prihodki so septembra močno padli, bolj dolgoročna dinamika je ostala pozitivna; medletna krčenja po četrletjih se zmanjšujejo. Padec v septembru so

prinesli domači posredni davki (DDV in trošarina), ki so kljub zmanjšanju malone enaki kot so bili v tretjem četrtletju 2008. Tudi neposredni davki in ostali prihodki so se septembra precej zmanjšali, k zmanjšanju je največ prispevala dohodnina. Počasna rast denarnih agregatov se nadaljuje, bolj dolgoročna dinamika se je še malo zmanjšala; slabotna rast kreditov je v Sloveniji za slabo odstotno točko višja kot v evro območju. Še skromnejša je rast depozitov, neto finančna pozicija podjetij in prebivalstva se je zato še poslabšala. Osnovna obrestna mera ECB je nespremenjena; tudi depozitne obrestne mere ostajajo nespremenjene, posojilne se le počasi zmanjšujejo, oboje so v Sloveniji višje od povprečij v evro območju. Banke poslovne rezultate rešujejo z višjimi cenami ostalih storitev. Ob majhnem tekočem primanjkljaju avgusta je tekoči račun po osmih mesecih izravnal; neto zunanja zadolžitev Slovenije pa ostaja že od konca lanskega leta malone nespremenjena.

7

THE EXPECTATIONS »NORMALIZED«, ACTUAL SITUATION NOT

Long run dynamics of domestic demand is getting less negative; government expenditure is the strongest, investment demand the weakest component of aggregate expenditures. Trend dynamics of foreign demand improved as well. Expectations of total demand have “normalized”. Foreign trade in summer months lagged behind corresponding trade last year less than in the first quarter of 2009, trade deficit increased slightly. Optimism strengthened; nearly all indicators of business sentiments improved, increased confidence was shaped by confidence in manufacturing and consumers sentiments.

In August, industrial production increased slightly but remained far lower than a year ago, impulse trend remained slightly negative. The crisis in manufacturing dwindled; activity in manufacturing compared to July increased while remaining one fifth lower than in the same quarter year ago. Construction remains in critical condition, domestic tourists helped tourism. Yearly falls in transportation branches are smaller than in industry and construction. Number of newly registered vehicles diminished by 20 percent, number of

registered cars by 16 percent. The crisis is more and more felt in the labor market; the decrease in the number of active population is accompanied by an even faster decrease of employed persons and much faster increase of the number of registered jobseekers. Labor demand is decreasing as well. However, despite such developments Slovenia has remained among the countries with the lowest unemployment rate.

8

The retail prices dropped in September; the long run dynamics remained unaltered. The decline of prices was shaped by seasonal drop of prices for tourist services. The decrease of prices for services was accompanied by an increase of prices of goods particularly and again due to seasonal increases of prices for clothing and shoes. While base inflation began to descent, price expectations are growing for goods and shrinking for services. The growth of prices in Euro area is slightly lower than in Slovenia. Wages and labor costs which stabilized during the summer decreased in August while longer run dynamics calmed. The differences in the growth of wages among sectors narrowed. The dynamics of labor costs "normalized" after last year explosion caused by overheating of the economy; the dynamics returned to 2 percentage points higher than the dynamics in the Euro area. The abolition of tax on payroll which was to increase competitiveness ended in increased labor costs

Public revenues fell considerably in September; longer run dynamics remained positive and the shrinkages of revenues are getting lower from quarter to quarter. The fall in September was shaped by domestic indirect taxes (VAT and excise tax) which are despite reduction close to revenues in the third quarter of 2008. The revenues of direct taxes and other revenues decreased considerably as well, they were shaped by income tax revenues. Slow growth of monetary aggregates continues, long run dynamics remained negative. Modest growth of credits in Slovenia is however higher than in the Euro area. The growth of deposits has been even lower than the growth of credits, net financial position of non-financial sectors has therefore worsened slightly. The ECB interest rates has not changed; the interest rates on deposits have remained unaltered while the interest rates on loans have been slowly decreasing. Both are slightly higher than the Euro area average. The banks are improving their business by increasing prices for other services. With a small deficit in August, current account was in balance after eight months of 2009; net financial position of Slovenia has not altered since the end of last year.

AGREGATNO POVPRŠEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Pričakovano trošenje vse bliže »normalnemu«, dejansko še naprej opazno zaostaja

Skupno domače trošenje je julija ostalo nespremenjeno, bolj dolgoročna dinamika pa je postala manj negativna (z -10.7 v juniju se je dvignila na -6.8 v juliju).

Še naprej je trošenje države najmočnejša, investicije pa najšibkejša komponenta domačega trošenja. Trenda rast (rast impulznega trenda) se je sicer izboljšala pri vseh treh komponentah domačega trošenja, vendar se je tudi julija trendno (močno) povečevalo le materialno trošenje države. Trošenje prebivalstva, ki se je julija sicer povečalo za 1%, trendno namreč še naprej pada, vendar precej počasneje kot v mesecih drugega četrtertletja (julija se je trendno zmanjševalo po okoli -3%, v mesecih drugega četrtertletja pa po okoli -10%). Podobno je pri investicijah, kjer se je julijsko trendno gibanje v primerjavi z meseci drugega četrtertletja zelo izboljšalo (hitrost padanja se je več kot razpolovila), vendar pri investicijah padanje ostaja bistveno močnejše kot pri prebivalstvu (malo pod -14% na letni ravni).

Tuje povpraševanje se je v sezonsko šibkem juliju sicer zmanjšalo, vendar je trendna dinamika opazno porasla (z negativne -5.7 se je dvignila na pozitivno 5.8).

Pričakovano tuje povpraševanje se še naprej hitro povečuje, septembra je okoli 55% anketiranih iz predelovalnih dejavnosti pričakovalo povečanje izvoza v naslednjih treh mesecih. Pričakovanja so v Sloveniji močnejša kot v povprečju EU.

Tudi pričakovano trošenje prebivalstva se še naprej krepi, tako kažejo pričakovanja v trgovini na drobno kot v storitvenih dejavnostih. V trgovini na drobno nekaj malega preko polovica anketiranih pričakuje večje prodaje v naslednjih treh mesecih. Pričakovanja so tudi v trgovini za Slovenijo opazno močnejša kot za EU. Tudi pričakovanja v storitvenih dejavnostih se krepijo, vendar z malim zaostankom za pričakovanji trgovine. Pričakovanja v storitvenih dejavnostih so v Sloveniji zelo podobna kot v EU.

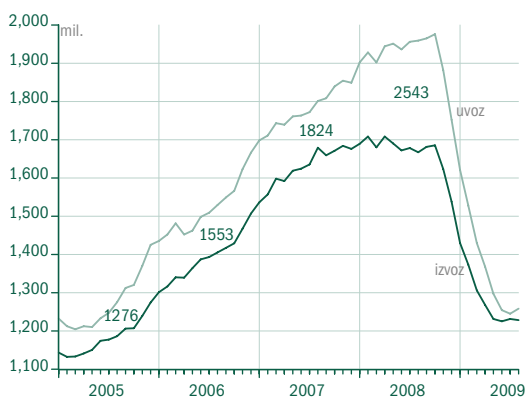
Že dva meseca se opazneje popravljajo celo pričakovanja v gradbeništvu, torej tudi pričakovano investicijsko trošenje, čeprav le 40% anketiranih v naslednjih treh mesecih pričakuje povečanje naročil.

Pričakovano skupno (domače in tuje) povpraševanje, če sodimo po pričakovanjih v predelovalnih dejavnostih, je septembra že doseglo dolgoletno »normalno« raven, saj je 60% anketiranih pričakovalo povečanje povpraševanja v naslednjih treh mesecih.

2. Manjše poletno zaostajanje za primerljivo lansko blagovno menjavo

V poletnih mesecih je blagovna menjava manj zaostajala za primerljivo lansko kot v prvi polovici leta, trgovinski primanjkljaj pa se je nekoliko povečal. Gre v manjši meri za letošnji pospešek v menjavi blaga kot za prve znake padanja dinamike menjave v primerljivih lanskih poletnih mesecih. Takšni trendi, ki bodo izboljševali medletne primerjave, se bodo v naslednjih mesecih nadaljevali.

Trgovinska menjava (desezonirani podatki)

Skupni slovenski izvoz je bil avgusta 1057 milijonov € (19.8% manj kot avgusta 2008), uvoz 1221 milijonov € (26.4% manj kot avgusta lani), kar pomeni primanjkljaj 163 milijonov € oziroma samo 86.6% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bil izvoz 703 milijonov € (padec za 19.7% glede na junij 2008), uvoz 966 milijonov € (25% manj), kar da primanjkljaj 263 milijonov €. V menjavi z nečlanici EU je bil avgusta izvoz 354 milijonov € (22.0% manj kot enak mesec lani), uvoz 255 milijonov € (31.2% manj), kar pomeni presežek 99 milijonov €.

V prvih osmih mesecih 2009 letos je bil skupni izvoz 10387 milijonov € (22.6% manj kot v enakem obdobju lani), uvoz 10888 milijonov € (29.9% manj), kar pomeni primanjkljaj 501 milijon € oziroma 95.4% pokritje izvoza z uvozom. V menjavi z EU je bil izvoz v osmih mesecih 7250 milijonov € (22.5% manj kot v enakem obdobju lani), uvoz 8458 milijonov € (30.3% manj), kar pomeni primanjkljaj 1208 milijonov €. V menjavi z nečlanici EU je bil izvoz v tem obdobju 3137 milijonov € (22.8% manj kot v petih mesecih 2008), uvoz 2430 milijonov € (28.2% manj), kar da presežek 707 milijonov €.

3. Gospodarska klima se počasi popravlja

Gospodarska kriza se nadaljuje, a optimizem narašča. Praktično vsi kazalniki poslovnih tendenc so bili v 2009 višji. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) o gospodarski klimi je bil njen kazalnik septembra za 3 odstotne točke višji kot avgusta, glede na september lani je bila vrednost kazalnika nižja za 17, glede na dolgoletno povprečje pa za 20 odstotnih točk. Na zvišanje zaupanja je v septembru vplivalo predvsem zvišanje zaupanja v predelovalnih dejavnostih in zaupanja potrošnikov.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila septembra za 3 odstotne točke nižja kot mesec prej, glede na september lani je bila njegova vrednost nižja za 7 odstotnih točk, glede na dolgoletno povprečje pa za 19 točk. Vrednosti kazalnikov stanj so se v primerjavi z vrednostmi v preteklem mesecu večinoma izboljšale, le vrednosti skupnih naročil in zalog sta ostali enake kot mesec prej. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se izboljšala. Glede na pretekli mesec se je najbolj izboljšal kazalnik izvozna naročila in sicer za 3 odstotne točke, glede na dolgoletno povprečje pa je njegova vrednost ostala precej nižja. Prav tako so se glede na mesec prej izboljšali kazalniki pričakovanj, od teh največ pričakovano skupno povpraševanje, pričakovan izvoz in pričakovana proizvodnja.

11

Zaupanje se krepi tudi v neindustrijskih dejavnostih, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh storitvenih sektorjih v septembru 2009 za 4 odstotne točke višja kot pretekli mesec, še vedno pa za 34 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi s septembrom lanskega leta pa je bila njegova vrednost nižja za 31 odstotnih točk.

Vrednost kazalnika zaupanja v gradbeništvo je v septembru v primerjavi s preteklim mesecem višja za 1 odstotno točko, v primerjavi z lanskim septembrom pa je bila nižja za 57 odstotnih točk, hkrati pa je bila za 54 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece pa so večinoma neugodna. Med gradbenimi podjetji je bilo v septembru 35% takih, ki so navedla omejitvev nezadostno povpraševanje, 29% podjetij je kot omejitev navedlo finančne ovire.

Vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno v septembru je ostala na enaki ravni kot mesec prej, glede na september lani pa je bil kazalnik nižji za 32 odstotnih točk. V septembru je bil delež tistih podjetij v sektorju, ki pravijo, da je problem premajhno povpraševanje, 39%, kar 47% podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco, za 39 % podjetij pa so bili omejitve visoki stroški dela.

Gospodarska klima v EU27 se je nekoliko popravila. Po podatkih Eurostata so se septembra naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec prej zvišala za dobro odstotno točko, glede na september lani pa so nižja za slabih 28 odstotnih točk. Glede na avgust so se v septembru za 0,2 odstotni točki zvišala naročila v gradbeništvo, medtem ko so se pričakovanja v trgovini na drobno popravila za slabe 3 odstotne točke. Splošni poslovni optimizem se je v septembru v sedemindvajseterici dvignil in sicer za slabi odstotni točki, v primerjavi z lanskim septembrom pa je ostal za dobrih 6 odstotnih točk nižji.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija zmerno višja

12

Industrijska produkcija se je malenkostno povečala. Po podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v avgustu za skoraj 5 odstotkov višja kot mesec prej, a še kar 18 odstotkov manjša kot v avgustu lani. Produkcija v osmih mesecih letošnjega leta je bila skoraj za 21% nižja kot v enakem obdobju lani. Zadnji podatki za impulzni trend kažejo, da se je v juliju industrijska produkcija zmanjševala po stopnji 0,77%. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v avgustu za 0,4% večje kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim avgustom so se zmanjšale za skoraj 4%.

Dejavnost rudarstva se je v avgustu znižala za dva odstotka glede na julij, v primerjavi z avgustom 2008 pa se je rudarstvo povečalo za 13%. V prvih osmih mesecih letos je bila dejavnost rudarstva za 6% nižja kot v enakem obdobju lanskega leta.

Krizne razmere v predelovalnih dejavnostih popuščajo, saj se je njihova aktivnost v avgustu glede na mesec prej povečala za 5,2%, glede na avgust 2008 pa so se predelovalne dejavnosti skrčile za petino. Prav tako se je dejavnost v predelovalni industriji zmanjšala v osmih mesecih glede na enako obdobje lani in sicer za dobrih 22%. Impulzni trend za julij kaže, da se je produkcija v predelovalnih dejavnostih skrčila za pol odstotka.

V avgustu se je aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo glede na predhodni mesec povečala za dober odstotek, glede na lanski avgust pa je bila produkcija tega sektorja manjša za 9%.

Produkcija v avgustu v primerjavi s predhodnim mesecem je bila za 2,4% višja v proizvodnji proizvodov za vmesno porabo in za prav toliko višja tudi v proizvodnji proizvodov za investicije ter za 7,7% višja v proizvodnji proizvodov za široko porabo.

Podatki Eurostata kažejo, da se je v juliju glede na junij industrijska produkcija zmanjšala za 0,2% v EU27, na območju evra pa za 0,3%. Glede na julij lani pa se je v juliju industrijska produkcija v EU27 zmanjšala za 14,7%, na območju evra pa za 15,9%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v avgustu glede na mesec poprej padla v devetih, zrasla pa v desetih državah in sicer največ na Irskem (8,7%) in v Litvi (3,4%). Največji upad industrijske produkcije so zabeležili v Luksemburgu (-3,1%), na Finskem (-2,6) in v Latviji (-1,4%).

5. Gradbeništvo še naprej v krizi, turizem rešujejo domači gosti

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del opravljenih v juliju za več kot 4% nižja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v juniju. Vrednost opravljenih gradbenih del se je v letošnjem juliju v primerjavi s julijem lani zmanjšala za več kot 20 %. Impulzni trend opravljenih gradbenih ur pa kaže, da je v juliju letošnjega leta gradbeništvo upadalo po mesečno stopnjo 0,36%.

Število turističnih prenočitev je ob koncu poletne sezone manjše kot lani, a se je trend obrnil navzgor. Avgusta je bilo skupno število prenočitev za 0,3% manjše kot v enakem mesecu leta 2008, hkrati pa obdelava podatkov kaže, da se je skupno število prenočitev v osmem mesecu letos zvišalo za približno dva odstotka. Pri tem je tuje turistično povpraševanje upadlo, saj se je v avgustu število turističnih prenočitev tujih gostov znižalo za skoraj 3% glede na avgust 2008. Očitno slovenski turizem rešujejo domači gosti, saj se je število njihovih prenočitev v poletnih mesecih povečalo in sicer za dobrih 7% v juliju in za slabe 4% v avgustu glede na enaka meseca v lanskem letu.

Podatki o transportu za julij 2009 kažejo, da je bilo v javnem cestnem prevozu prepeljanih za skoraj 16% manj, v zračnem prevozu pa za dobrih 9% manj potnikov kot v juliju lani, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za 13% manjše, v zračnem prevozu pa za 8,6%. V cestnem mestnem prevozu je bilo julija prepeljanih za dobro četrtino manj potnikov kot v istem mesecu 2008. Čez cestne mejne prehode na meji s Hrvaško je julija letos prispelo v državo za 17% manj potnikov kot julija lani. Potniški promet na letališčih se je v juliju glede na julij lani zmanjšal za dobrih 8%. Avtomobilski trg še čuti posledice finančne krize, saj je bilo v juliju glede na enak mesec lani v register vpisanih dobro petino manj prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za slabih 16% manj osebnih avtomobilov.

6. Stabilizacija brezposelnosti na visoki ravni

Gospodarska kriza, tako doma kot v svetu, vse bolj pustoši na trgu dela. Število aktivnih prebivalcev se je v juliju zmanjšalo na 944085 oziroma za skoraj 1500 oseb glede na mesec prej, glede na lanski julij pa se je število povečalo za 0,3%. V juliju je bilo v Sloveniji 855628 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na junij se je število delovno aktivnih zmanjšalo za 3473 oseb ali 0,4%, glede na julij lanskega leta pa za 2,8%. Pri tem se je v juliju glede na mesec prej število delovno aktivnih oseb najbolj znižalo v predelovalnih dejavnostih in sicer za približno 1400. Med zaposlenimi jih je bilo dobrih 91% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od julija lani zmanjšalo za 3,1%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na julij 2008 zmanjšalo za 6,4%. Med samozaposlenimi pa je bilo 57% samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v juliju povečalo za 507, od julija lani pa za 7,2%. Število kmetov se je v juliju glede na junij povečalo za 31, glede na julij lanskega leta pa se je zmanjšalo za 3,6%.

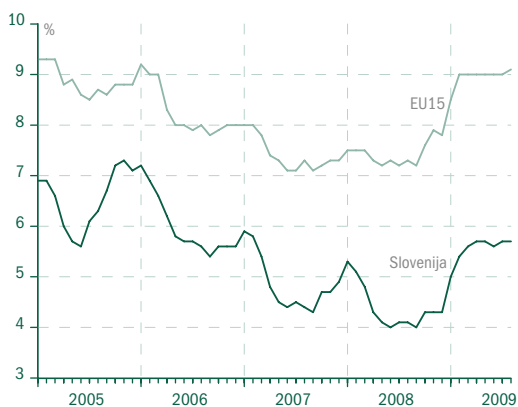
Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji konec septembra registriranih 88366 brezposelnih oseb, kar je za 260 oseb oziroma 0,3% več kot v avgustu ter za 49,0% več kot septembra lani. V septembru se je največ brezposelnih oseb prijavilo zaradi izteka zaposlitev za določen čas ter iskalcev prve zaposlitve. V septembru se je tako na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 9383 brezposelnih oseb, kar je v primerjavi z avgustom porast za dobrih 40%, prav tako pa se je v septembru povečal odliv iz brezposelnosti, saj se je zaposlilo 5546 brezposelnih oseb, kar je za slabih dvajset odstotkov več kot v avgustu ter za 23,7 % več kot septembra 2008.

14

Negotove gospodarske razmere vplivajo tudi na povpraševanje podjetij po delavcih. Tako so delodajalci v septembru prijavili slabih 15 tisoč prostih delovnih mest, kar je sicer največje število v letošnjem letu, a predvsem zaradi sezonskega vpliva. V primerjavi z avgustom je bilo prostih delovnih mest več za 21,1%, glede na september lanskega leta pa za kar 39,9% manj.

Po podatkih Eurostata je bila avgusta stopnja brezposelnosti na območju evra (EA16) 9,6%, kar je za 0,1 odstotno točko več kot mesec prej ter 2,0 odstotni točki več kot v avgustu 2008. V celotni evropski sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v avgustu letos 9,1% in se je glede na enak mesec lani povečala za 2,1 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo v avgustu v EU27 21,9 milijona brezposelnih, od tega 15,2 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v avgustu najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli na Nizozemskem (3,5%), najvišjo pa v Španiji (18,9%) in v Latviji (18,3%). Glede na isti mesec v letu 2008 se je v avgustu brezposelnost povišala v vseh državah članicah, od tega največ v Latviji in Estoniji.

Stopnja brezposelnosti v Sloveniji in EU15

Stopnja brezposelnosti se še naprej povečuje tudi v ZDA, kjer je v avgustu 2009 znašala 9,7%, kar je za 0,3 odstotne točke več kot mesec poprej.

CENE IN PLAČE

7. Cenovna pričakovanja pri blagu že »normalna«, pri storitvah pa še naprej navzdol

Po avgustovskem komaj opaznem povečanju so se cene septembra zmanjšale za 0.2% (na raven v juliju). Bolj dolgoročna dinamika je ostala praktično nespremenjena, sprememba cen je torej bila predvsem sezonska.

15

Storitve so se opazno pocenile, blago pa se je podražilo. Najbolj so se znižale cene rekreacije in kulture (zaradi sezonskega znižanja cen turističnih paketov), komunikacij (zaradi akcijskih ponudb), zdravja (padle so cene zdravstvenih storitev) in prevoza (zaradi cenejših avtomobilov in cestnih prevozov). Skupne življenjske stroške so najbolj znižale nižje cene rekreacije in kulture (za 0.6 odstotne točke), ostale omenjene skupine pa za po 0.1 odstotne točke.

Od skupin proizvodov, v katerih so se cene septembra povečale, najbolj izstopa skupina obleke in obutve (zaradi novih zimskih kolekcij), bistveno manj so se podražili proizvodi iz skupine stanovanja ter hrane in brezalkoholnih pijač. K rasti skupnih življenjskih stroškov so daleč največ prispevali proizvodi iz skupine obleke in obutve (0.6 odstotne točke), po 0.1 odstotne točke pa skupine stanovanja in hrane ter brezalkoholnih pijač.

Cenovne trende najbolje kaže dinamika osnovne inflacije in cenovna pričakovanja. Podatki omogočajo oceno osnovne inflacije do avgusta, ko se je ta trendno začela zmanjševati (po medletni stopnji 1.4%). Cenovna pričakovanja se pri blagu povečujejo pri storitvah pa zmanjšujejo. Tako so cenovna pričakovanja v trgovini na drobno že višja od desetletnega povprečja, kar 55% anketiranih namreč pričakuje povečanje cen v naslednjih treh mesecih. Po drugi strani pa v storitvah le še 44% anketiranih pričakuje povečanje cen v naslednjih treh mesecih.

Začasni podatki o septembrskih cenah so dostopni tudi za harmoniziran indeks, ki je primerljiv tudi z inflacijo v evro območju. V evro območju je rast cen še naprej nekoliko bolj počasna kot v Sloveniji, tako je bila medletna inflacija (merjena s harmoniziranim indeksom) v evro območju -0.3%, v Sloveniji pa 0%.

Cene industrijskih proizvajalcev so se avgusta povečale za 0.1%, vendar so bile še znatno pod ravni cen pred letom dni. Cene samo proizvodov za domači trg pa so tudi avgusta padle, vendar bolj dolgoročna rast ni tako šibka kot pri skupnih cenah industrijskih

proizvajalcev - impulzni trend tako kaže praktično mirovanje cen. Pričakovane cene industrijskih proizvajalcev se še naprej krepijo, vendar še vedno zaostajajo za dolgoročnim povprečjem, saj le okoli 45% anketiranih pričakuje povečanje proizvajalčevih cen v naslednjih treh mesecih. Pričakovana dinamika proizvajalčevih cen je tako v Sloveniji »dohitela« pričakovano dinamiko v EU, kje so bila cenovna pričakovanja vse od sredine 2008 višja kot v Sloveniji.

16

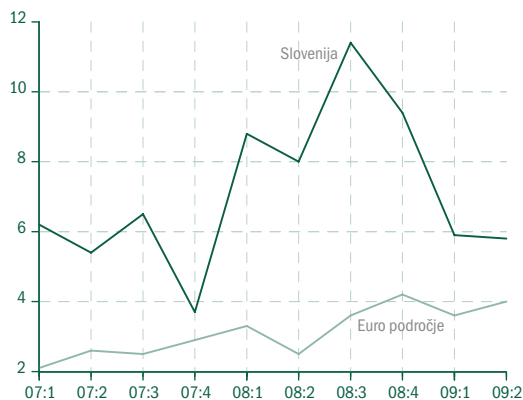
Evrske cene surovin so v zadnjem mesecu (do konca septembra) padle za 3.7% . Zmanjšale so se cene vseh surovin razen zlata, ki se je v evrih podražilo za 1%. Od ostalih surovin so najbolj padle cene kovin (evrski indeks se je v mesecu dni zmanjšal za 7.2%). V zadnjem letu dni so se cene v evrih zmanjšale za 8.3%. Zmanjšale so se (evrske) cene vseh surovin razen zlata, ki se je podražilo v letu dni za 8.5% (v evrih), med tem ko se je od ostalih surovin najbolj pocenila nafta, evrske cene sodčka (West Texas Intermediate) so se namreč v letu dni zmanjšale za 28.5%!.

8. Umirjanje plač in stroškov dela v poletnih mesecih

Avgusta so povprečne plače padle, tako bruto kot neto (prve za 0.6%, druge za 0.4%), tako da je bila dosežena raven približno enaka junijski. Bolj dolgoročna dinamika (impulzni trend) se je umirila na približno 1.7% na letni ravni, kar je precej manj kot to sicer kaže močan padec medletne stopnje (ta je padla za približno 3 odstotne točke). Raven povprečnih plač že od aprila le rahlo niha in je bil nenaden padec medletne stopnje rasti plač posledica opazne spremembe osnove primerjave, namreč povečanja plač v javnem sektorju avgusta lani.

Razlike v rasti plač med dejavnostmi so se zmanjšale. Največji padec med dejavnostmi je imelo gradbeništvo (kjer so plače padle za 4%), največje povečanje povprečnih plač pa je bilo doseženo v kulturnih in razvedrilnih dejavnostih (2.2%). Vendar so takšne razlike v sektorski tekoči rasti plač le kratkoročne. Tako, na primer, bolj dolgoročno, v medletnih primerjavah, gradbeništvo sploh ne odstopa, saj so povprečne plače gradbeništva v letu dni porasle toliko kot v povprečju gospodarstva. V letu dni so se najbolj zmanjšale plače v prometu (za 4.8%), največ pa porasle v rudarstvu (za 6.2%).

Stroški dela

Vir: Eurostat

Opomba: medletne stopnje rasti

17

Podatki o stroških dela so dostopni do drugega četrtletja 2009. Na sliki so prikazane medletne stopnje rasti stroškov dela za Slovenijo in evro območje. Na dlani je, da je po veliki eksploziji stroškov dela, ki jo je pregrevanje ekonomije (in ukinitve davka na plačilno listo) povzročilo v 2008, dinamika stroškov dela v letošnjem letu do polletja ponovno dosegla »normalno« dinamiko 6% na leto in je bila le za 2 odstotni točki višja kot v evro območju. Ukinitve davka na plačilno listo, ki naj bi povečala konkurenčnost (izvozno) gospodarstva, je zaradi omenjenega gibanja stroškov dela končalo v povečanju stroškov dela za približno 1.8% BDP!

FINANČNA GIBANJA

9. Trendno javnofinančni prihodki še naprej naraščajo

Skupni javnofinančni prihodki so septembra precej padli, za 8.1%. Bolj dolgoročna dinamika je vključno ostala visoka in pozitivna. Zaradi velikih premikov v timingu vplačil, ki povzročajo nihanja v prihodkih, je smiselno pogledati dinamiko četrtnih vrednosti davčnih prihodkov, saj so te manj občutljive na premike vplačil. Četrtnete vrednosti še naprej kažejo popraviljanje prihodkov, saj je medletna stopnja v prvem četrtletju bila -20.2%, v drugem -13.5% in v tretjem -4%!

Velik padec javnofinančnih prihodkov v septembru je predvsem posledica padca domačih davkov na blago in storitve za 15.5%. Zmanjšal se je donos tako davka na dodano vrednost (za 34.9 milijonov) kot trošarin (za 25 milijonov). Navkljub temu je bil donos tako davka na

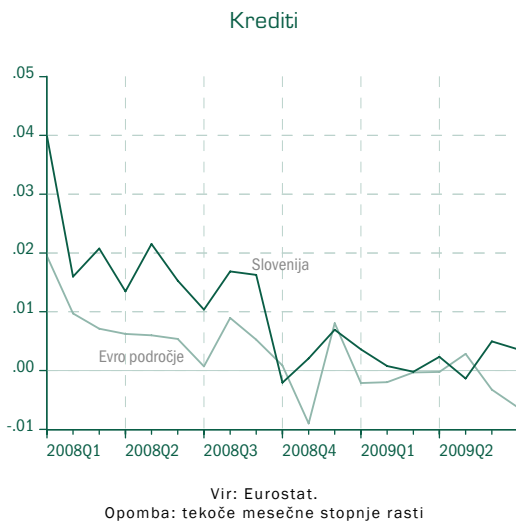
dodano vrednost kot trošarin v tretjem četrtletju opazno večji kot v drugem, skupni donos domačih davkov na blago in storitve pa je bil že praktično enak kakor v tretjem četrtletju lani!

Tudi neposredni davki in ostali prihodki so se septembra precej zmanjšali (za 35 milijonov torej 4.5%), vendar je trenda dinamika pozitivna in opazno velika (na letni ravni preko 12%). Zmanjšala se je predvsem dohodnina (za 22 milijonov) in prihodki upravnih organov (16 milijonov). Zmanjšanje dohodnine v septembru je sicer sezonsko opazno veliko, vendar je bilo letošnje zmanjšanje večje, isto velja tudi za prihodke upravnih organov.

18

10. Zelo počasna rast denarnih agregatov se nadaljuje

Avgusta so krediti ponovno rahlo porasli, podjetjem za 0.1%, prebivalstvu pa za 1%. Bolj dolgoročna dinamika se je še malo zmanjšala, na 4.4% pri podjetjih oziroma na 7% pri prebivalstvu.

Kot kaže primerjava na sliki, je v Sloveniji sicer zelo šibka dinamika kreditov okoli 0.2% na mesec, ki prevladuje po kolapsu v septembru lani, bila v poletnih mesecih za slabo odstotno točko višja kot v evro območju.

Tudi depoziti so se avgusta povečali v obeh institucionalnih sektorjih. Vendar je bilo povečanje kreditov večje, zato se je skupna neto finančna pozicija (razmerje kreditov in depozitov) prebivalstva in podjetij avgusta ponovno poslabšala.

Osnovna obrestna mera ECB ostaja še naprej nespremenjena.

Depozitne obrestne mere so avgusta ostale praktično nespremenjene in opazno višje kot v evro območju, pri depozitih do 1 leta za 0.5 točke, pri depozitih nad enim letom za 1.3 točke.

Posojilne obrestne mere se počasi zmanjšujejo, razen za kredite gospodarstvu do enega milijona, kjer stagnirajo. Posojilne obrestne mere gospodarstvu se sicer gibljejo podobno kot v evro območju, le da so v Sloveniji precej višje (za preko 2.2 točke) kot v evro območju. Pri kreditih prebivalstvu so obrestne mere malo bolj znižujejo. Razlike z evrom območjem so pri potrošniških kreditih bistveno manjše kot pri gospodarstvu, obrestne mere stanovanjskih kreditov pa so v Sloveniji celo opazno (za 2 točki) nižje!

19

Banke očitno rešujejo letošnje poslovne rezultate z višjimi cenami ostalih storitev (z višjimi neobrestnimi prihodki) in dražjimi krediti za najboljše (zaradi stagnacije kreditov, torej še preostale) komitente, predvsem iz gospodarstva.

9. Tekoči račun je po osmih mesecih izravnana

Ob majhnem tekočem primanjkljaju v avgustu je tekoči račun po osmih mesecih izravnana; neto zunanja zadolžitev Slovenije pa ostaja že od konca lanskega leta malone nespremenjena.

V avgustu je bil primanjkljaj tekoče bilance 61 milijonov €, kar je rezultat blagovnega primanjkljaja 133 milijonov €, storitvenega presežka 144 milijonov €, 48 milijonov € primanjkljaja v bilanci dohodkov faktorjev ter neto odliva tekočih transferov v vrednosti 23 milijonov €. Kapitalski in finančni račun kažeta majhno povečanje obveznosti (zmanjšanje terjatev), kar je rezultat povečanja terjatev na kapitalskem računu in povečanja obveznosti na finančnem računu. Neto priliv kapitala prek neposrednih naložb je znašal 60.6 milijonov €, neto odliv prek naložb v vrednostne papirje 111.6 milijonov € in neto priliv iz ostalih naložb 32.2 milijonov €. Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so se zmanjšale za 28.6 milijonov €, statistična napaka je bila 45.3 milijonov €.

Po primanjkljaju v avgustu je bil tekoči račun po osmih mesecih izravnana. V enakem obdobju lani je bil primanjkljaj kar 1415 milijonov €. Pri tem je letošnji blagovni primanjkljaj znašal 245 milijonov €, storitveni presežek 837 milijonov €, primanjkljaj pri dohodkih faktorjev 459 milijonov € in neto odliv tekočih transferov 133 milijonov €.

Plačilna bilanca

	januar - avgust		avgust	
	2008	2009	2008	2009
I. Tekoči račun	-1.414,8	-0,5	-157,1	-61,2
1. Blago	-1.717,6	-245,3	-298,2	-133,5
2. Storitve	1.099,0	837,0	166,3	144,0
3. Dohodki	-672,8	-459,5	-49,9	-48,2
3.1. Prejemki	818,2	663,8	115,2	80,6
Od dela	144,2	118,9	20,0	17,8
Od kapitala	674,1	544,9	95,2	62,8
3.2. Izdatki	-1.491,0	-1.123,3	-165,1	-128,8
Od dela	-160,6	-86,7	-22,1	-10,4
Od kapitala	-1.330,4	-1.036,6	-143,0	-118,4
4. Tekoči transferi	-123,5	-132,6	24,7	-23,4
II. Kapitalski in finančni račun	1.773,6	-126,0	186,8	15,9
A. Kapitalski račun	-12,2	30,2	-0,8	-2,3
B. Finančni račun	1.785,8	-156,2	187,6	18,1
1. Neposredne naložbe	148,6	-465,5	50,9	60,6
Domače v tujini	-724,6	-457,3	-34,2	-12,2
Tuje v Sloveniji	873,2	-8,2	85,1	72,8
2. Naložbe v vrednostne papirje	-919,8	2.796,5	-207,1	-111,6
3. Finančni derivativi	38,1	-16,0	1,8	8,3
4. Ostale naložbe	2.489,3	-2.606,6	238,1	32,2
4.1. Terjatve	-1.132,7	520,7	-79,0	678,8
4.2. Obveznosti	3.622,0	-3.127,3	317,1	-646,6
5. Mednarodne denarne rezerve	29,7	135,4	103,9	28,6
III. Neto napake in izpustitve	-358,7	126,4	-29,7	45,3

Kapitalski in finančni račun po osmih mesecih kažeta neto zmanjšanje obveznosti (povečanje terjatev) v višini 126 milijone €, kar je rezultat povečanja obveznosti na kapitalskem računu 30.2 milijonov € in zmanjšanja obveznosti na finančnem računu za 156.2 milijonov €. Neto odliv neposrednih tujih naložb je bil 465.5 milijonov €, neto naložbe v vrednostne papirje so znašale 2796.5 milijonov €, ostale naložbe pa -2606 milijonov €. Mednarodne rezerve Banke Slovenije so bile 135 milijonov €, neto statistična napaka pa znaša 126 milijonov €.

Julija sta se bruto zunanji dolg in bruto terjatve povečala, neto zunanji dolg pa stagnira od konca lanskega leta na ravni 9.8 milijard €.